

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ПРИВАТНОГО ТА ПУБЛІЧНОГО ПРАВА

КАРТКА ДІАГНОСТИКИ ІНВЕСТИЦІЙНОЇ СПРОМОЖНОСТІ БАНКУ ЯК КОНКУРЕНТНА ПЕРЕВАГА

Шаповалова Ольга Вікторівна,
*доктор юридичних наук, професор, провідний
науковий співробітник Науково-дослідного інституту
правового забезпечення інноваційного розвитку АПрН України,
зав. кафедрою господарського права СНУ ім. В.Даля*

The scientific work is devoted to studying the issues of the map of diagnostics of the bank's investment capacity as its competitive advantage, the foreign experience of introducing digitalization into the indicated sphere and the corresponding conclusions concerning its introduction into the national legal system have been studied.

Keywords: digitalization, GRID-technologies, diagnostics of bank's investment capacity.

Научная работа посвящена изучению вопросов карты диагностики инвестиционной способности банка как его конкурентного преимущества, исследован зарубежный опыт внедрения цифровизации в указанную сферу и сделаны соответствующие выводы касательно его внедрения в национальную правовую систему.

Ключевые слова: цифровизация, GRID-технологии, диагностика инвестиционной способности банка.

Перші цифрові технології у здійсненні нагляду та контролю у банківській системі України були запроваджені державою вже давно. Зокрема, з метою розслідування злочинів з викрадення матеріальних ресурсів державних банків. Представники науки господарського права беззаперечно визнають, що інвестиційна банківська

діяльність як вид підприємницької діяльності у сучасній економіці потребує розвитку. Водночас, як відомо, інвестиційна діяльність банків у цілому є високоризиковою. Застереження законодавця про негативні наслідки щодо порушення заборони проведення ризикованих дій, сумнівних операцій, розміщення фіктивних цінних паперів тощо при реалізації права на банківську інвестиційну діяльність містить потенціал забезпечення її зростання лише в умовах постійного фінансового моніторингу, банківського нагляду, самоконтролю, спрямованого на зниження ризику щодо проведення інвестиційних операцій. Тому виникає проблема правового забезпечення публичних та приватних інтересів, використовуючи цифрові технології у здійсненні нагляду та контролю у банківській системі. Електронна діагностична картка, яка містить відомості про інвестиційну спроможність, підтверджену результатами самоконтролю банку за весь період його функціонування, може стати конкурентною перевагою у порівнянні з банками, які не відкривають подібну інформацію.

Нааявність державного реєстру банків не вирішує проблему задоволення потреби у ознайомленні з гнучкими показниками поточних результатів фінансового моніторингу, банківського нагляду, самоконтролю. Реальні та потенційні споживачі банківських послуг не усвідомлюють наближення кінцевої стадії, коли за такими негативними результатами відбудеться ліквідація банку. Початкова стадія відстеження ризику здійснення неправомірних дій – стадія підозри та спостереження також має електронний інформаційний ресурс, який утримує Фіскальна служба України та її підрозділи. Цей ресурс створений з метою інформаційно-аналітичного забезпечення превентивних заходів щодо ризикових суб'єктів господарювання. Спочатку наказом ДПС від 12.10.2011 р. за N 54 було затверджено Положення про порядок створення (удосконалення) автоматизованих інформаційних систем. Потім Наказом ДФС України від 28.11.2015 за № 543 «Про забезпечення комплексного контролю податкових ризиків з ПДВ» було передбачено вимоги до характеристики суб'єктів господарювання, зареєстрованих платниками ПДВ за відповідним рівнем категорії уваги до них. Утримувачі даного ресурсу організують перебування на обліку територіальних органів ДФС України тих

платників ПДВ, які за результатами звітного періоду або здійснювали ризикові операції, та/або маніпулювали показниками податкової звітності, та/або різко підвищували економічну активність та були задіяні у схемах ухилення від оподаткування.

Зокрема, за критерієм податкової поведінки та рівня ризику суб'єктів господарювання розрізняють такі їх категорії: вигодонабувач (за рахунок відображення в даних податкової звітності недостовірних даних господарських операцій з використанням вигодотворюючих («податкових ям») та вигодотранспортуючих суб'єктів (транзитерів). Вигодотранспортуючий суб'єкт (транзитер) здійснює посередницьку функцію між вигодотворюючим суб'єктом («податковою ямою») та вигодонабувачем, у якого, відповідно до даних податкової звітності, сума задекларованих податкових зобов'язань дорівнює сумі податкового кредиту за всіма чи за окремими операціями, або різниця між сумами податкових зобов'язань та податкового кредиту не перевищує 0,5 % за умови відсутності реальної господарської або іншої економічної діяльності; зустрічний транзитер надає послуги з підміни позицій товарних груп (робіт, послуг), що реалізуються на адресу інших суб'єктів господарювання; вигодотворюючий суб'єкт («податкова яма») – платник ПДВ, який не відображає або відображає і не сплачує податкові зобов'язання з ПДВ при відповідному декларуванні його контрагентом сум податкового кредиту без реальної господарської або іншої економічної діяльності за такими операціями та, як наслідок, формує податковий кредит з ознаками ризику [1].

Досвід організації комплексного відпрацювання податкових ризиків з податку на додану вартість слід характеризувати як такий, що міг би задовольнити потребу потенційних отримувачів інвестиційних послуг у ознайомленні з гнучкими показниками поточних результатів фінансового моніторингу, банківського нагляду, самоконтролю.

Організація містить наступну послідовність дій. Спочатку – автоматичний відбір суб'єктів господарювання з податковими ризиками. Потім своєчасне внесення інформації про них до баз щодо відпрацювання ризикових суб'єктів господарювання. Три етапи комплексного

відпрацювання податкових ризиків з податку на додану вартість також є виправданими: (1) рання податкова діагностика (до граничного терміну подання звітності з ПДВ); (2) електронний контроль ризиків (після граничного терміну подання звітності з ПДВ); (3) податковий контроль ризиків (після граничного терміну сплати грошових зобов'язань з ПДВ).

Завершується організація комплексного відпрацювання податкових ризиків з податку на додану вартість внесенням суб'єктів належної податкової поведінки (за наявності доказів) до реєстру «Суб'єкти фіктивного підприємництва».

Але виявити участь банків у схемах фіктивного підприємництва, взаємодію із суб'єктами фіктивного підприємництва, інші ризики, які унеможливають або ускладнюють реалізацію інвестиційної функції банків досить проблематично. Нерідко правовий режим банківської та комерційної таємниці шкодить розкриттю необхідної інформації. Натомість можливості запровадження електронної діагностичної картки самоконтролю банку не були вивчені на предмет її використання для забезпечення публічних та приватних інтересів, використовуючи цифрові технології ознайомлення з результатами здійсненні нагляду та контролю у банківській системі.

Наявність електронної діагностичної картки самоконтролю банку є доцільною не для всіх, а, у першу чергу, для особливих суб'єктів, які на відміну від інших суб'єктів господарської діяльності, володіють основним джерелом здійснення банківського інвестування. Йдеться про комерційні банки, які функціонують на інвестиційному ринку і в Україні мають правовий статус інвестиційних компаній. Інвестиційна функція банків у науці міжнародного банківського права, економічній науці та її відгалуженнях визнається основним напрямом діяльності комерційних банків.

У доктрині господарського права розпочато опрацювання проблем правового забезпечення цифрової економіки та електронного бізнесу, зокрема й інформаційно-комунікаційних, в т.ч. GRID –технологій [2].

Членом-кореспондентом АПрН України О. М. Вінник видано першу персональну монографію за зазначеною проблематикою. Те-

матично її праця присвячена правому забезпеченню цифровізації економіки в Україні. Але вона охоплює повний спектр питань, з яких доцільно розпочинати вивчення можливостей консолідації норм господарського законодавства щодо регулювання відносин цифрової економіки не лише нашої країни. Зарубіжний досвід щодо впорядкування правових термінів та норм щодо регулювання відносин цифрової економіки авторка характеризує як багатогранний та такий, що зазнає постійних змін. Але загальні тенденції правового регулювання відносин зазначеної сфери він дозволяє виявити [3].

Використовуючи узагальнення зарубіжного досвіду можна дійти висновку, що правовий механізм запровадження електронної діагностичної картки інвестиційної спроможності банку та розробка порядку користування нею в Україні передбачає низку правил, вимог, дозволів та заборон.

Правила її запровадження розробляються на локальному рівні. У порівнянні з показниками річного звіту банку та звіту про аудиторську перевірку її показники більш інформативні. Але й режим доступу до відомостей картки інший.

ЛІТЕРАТУРА

1. Про забезпечення комплексного контролю податкових ризиків з ПДВ: Наказ ДФС України від 28.11.2015 № 543. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0543872-15>.
2. Стріжкова А. В. Grid-технології як об'єкт інноваційних правовідносин: дис. ... канд. юрид. наук. Харків, 2017. 202 с.
3. Вінник О. М. Правове забезпечення цифрової економіки та електронного бізнесу: монографія. Київ: НДІ приватного права і підприємництва ім. акад. Ф. Г. Бурчака, 2018. 224 с.